SISTEMA POLITICĂ. CUM FUNCŢIONEAZĂ ŞI CUM NE AJUTĂ

Gabriela POCIUMBANU, Iulian PANIŞ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *În acest articol se vorbeşte despre necesitatea existentei unui regim politic. Tipologia regimurilor politice. Cum lucrează un regim politic, de ce avem nevoie de partide, şi care sunt alternativele. Compararea tipologiilor de regimuri politice.*

Cuvinte-Cheie: *regim politic, partide, politica, putere, autoritate, stat, relatii politice, sistem social, sisteme politice moderne, inovaţie*

Ce este un Sistem politic

Există numeroase posibilităţi de definirea a noţiunii de ”sistem politic” şi numeroase definiţii:

- Un sistem politic este constituit din ansamblu de instituţii şi organizaţii politice, precum partidele politice şi grupurile de interes (ex: sindicate), aici se includ şi relaţiile dintre aceste instituţii şi normele care asigură funcţionarea adecvată (constituţia, legea electorală).
- Un sistem politic poate fi si o organizatie socială (grup), membrii căreia sunt la putere.
- Un sistem politic poate fi un sistem instituţional care deţine monopolul asupra utilizării legitime a forţei (aici sistemul politic este identificat cu statul).
- Un sistem politic poate fi si un subsistem al sistemului social cu un rol determinat (de a produce decizii cu caracter obligatoriu pentru întreaga societate)

Sistemul politic se distinge de alte sisteme similare prin funcţia determinantă de a aloca valorile prin intermediul autorităţii într-o societate data.

Această abordare se bazează pe înţelegerea relaţiei dintre intrările în sistem (solicitări dar şi sprijin pentru funcţionarea sistemului) şi ieşiri (politicile publice, rezultatul interacţiunilor dintre elementele constitutive ale sistemului).

Iată cum trebuie să ne imaginăm mecanismul politic: pentru organizarea puterii politice şi gestionarea proceselor sociale în societate, se creează principala instituţie a sistemului politic - statul. Statul îndeplineşte o serie de funcţii: sprijină ordinea publică, creează oportunităţi pentru dezvoltarea economică a societăţii. Statul face acest lucru cu ajutorul anumitor măsuri: acestea sunt scopuri, obiective şi mijloace de realizare.

Pentru desfăşurarea afacerilor semnificative din punct de vedere social, statul modern are legislaţie (parlamente, congrese), executiv (preşedinte sau guvern cu ministere subordonate), organe judiciare sau de aplicare a legii (procuratură, instanţe, poliţie). Statul acţionează aici ca principala instituţie a puterii. Iar puterea, la rândul ei, este înţeleasă ca abilitatea unei clase, a unui grup social sau a unui individ de a-şi îndeplini voinţa (linia politică) în societate.

Dar nu şi clasele, naţiunile, grupurile sociale intră în relaţii politice, în organizaţiile neguvernamentale pe care le-au creat. Prin ele, o clasă, un strat sau blocuri exercită o influenţă asupra statului, asupra procesului de elaborare a unei linii politice. O reţea de organizaţii non-guvernamentale (partide, grupuri, sindicate, societăţi voluntare şi creative, fundaţii) încearcă să influenţeze puterea de stat pentru a-şi îndeplini interesele şi nevoile, intră în concurenţă cu aceasta, alianţe sau compromisuri. Astfel, politica (lumea politică) este o panoramă largă a relaţiilor, intenţiilor şi acţiunilor oamenilor asupra problemelor puterii şi statului.

Astăzi, avem nevoie de măsuri politice sociale care să ajute societatea să iasă din criză şi să prevină situaţii extreme (războaie, căi de dezvoltare fără viitor, dezastre ecologice);

Conceptul de autoritate.

Autoritatea, poate fi definită ca fiind dreptul de a conduce. Termenul "autoritate " provine din limba latina: "auctoritas = forta de convingere".

Autoritatea politica, dupa cum arata Pentre Andrei, se deosebeşte de alte tipuri de autoritate, si in special de cea religioasa, prin faptul ca dispune de o putere de constrângere exterioara, bazata chiar pe mijloace brutale, si poate neglija cu totul conceptiile si vointa proprie a unui individ atunci cand sunt in joc interesele tuturor.

Autoritatea politica, in regimurile democratice, se impune,in principal prin mijloace de convingere si in subsidiar prin mijloace coercitive. Autoritatea politica care are drept suport preponderent forta este sortita dispariţiei, mai devreme sau mai tarziu.

Sistemele politice moderne

Sistemele moderne, se împart în:

- democratice;
- autocrate;
- totalitare;
- subdezvoltate.

Sistemele moderne –sunt caracterizate de Eisenstadt astfel:

- au un grad înalt de diferențiere a activităților politice;
- cunosc o putemică diferențiere între rolurile conducătorilor și rolurile conduşilor;
- cunosc o adâncire considerabilă a diviziunii puterilor;
- permit o largã distribuție a drepturilor politice, în condițiile unei difuziuni foarte largi a diviziunii politice;
- implică o participare activă potențială a diferitelor grupuri la determinarea obiectivelor politice, simultan cu dezvoltarea extensivă a grupurilor specifice administrative si politice;
- cunosc o slăbire a elementelor ereditare de legitimare si o crescândă institutionalizare a competiției pentru dobândirea dreptului de exercitare a diferitelor puteri, ca și pentru obținerea pozițiilor de conducere în cadrul sistemului;
- cei ce conduc în cadrul sistemului politic articulează aspirațiile politice cu obiectivele sistemului, simultan cu capacitatea si posibilitatea reală pe care le au factorii nonpolitici (de ordin economic , cultural etc.) de a dispune liber de resurse pe care sistemul politic are datoria de a le orienta spre atingerea propriilor sale obiective politice și de a avea acces la puterea generalizată care, prin sistemul politic, trebuie canalizată în direcția producerii de decizii cu caracter autoritar.

Pe baza acestor elemente, Eisenstadt ajunge la două concluzii:

- caracteristicile mai sus enunțate există, în grade și combinații diferite, la toate cele patru categorii de sisteme politice moderne;
- diferența dintre aceste patru tipuri rezidă în mărimea discrepanței dintre scopurile și interesele celor conduși și ale celor care conduc, precum și în gradul dezvoltării tipurilor de instituții și procese politice direct spre încorporarea aspirațiilor sociale și politice ale diferitelor grupuri, în obiectivele fundamentale ale politicii.

După criteriul legitimității, L. Binder distinge trei mari tipuri de sisteme politice: tradițional,convențional și rațional.

Sistemul politic rațional este tipul de sistem politic care:

- se centrează pe controlul strict asupra tuturor articulațiilor sale;
- este articulat ierarhic, cu structuri administrative clar conturate;
- are ca obiectiv central realizarea idealurilor democratice.
- obține legitimitatea printr-o administrație eficientă și chiar prin forță, iar uneori prin combinarea acestora;
- subordonează toate instituțiile politice înfăptuirii obiectivului fundamental - democrația.

Dacă la tipul convențional elementul-cheie este pragmatismul, la acest tip de sistem politic, numit de Binder rațional, elementul-cheie este eficiența.

Ce reprezintă partidele politice? Mai avem nevoie de ele ?

În mai puțin de un deceniu, lumea a trecut de la îngrijorarea privind accidentele financiare la îngrijorarea cu privire la prăbușirea democrațiilor.

Există un model evolutiv. Structurile politice tradiționale se descompun, diminuând sistemele politice. Oamenii devin mai importanți decât partidele, iar poziționarea pare mai relevantă decât politica. Politicienii care și-au slujit timpul și s-au îndreptat spre rândurile partidelor sunt înlăturați de figuri exterioare cu atribute de stele - însoțiți de cetățeni, care se comportă brusc ca niște fani.

Iar această nouă eră a turbo-democrației abia începe.Deci, chiar avem nevoie de partide politice?

"Partidele politice sunt implicate în formarea voinței poporului", afirmă articolul 21 al Constituției germane.

Dar, întrucât inovațiile tehnologice și schimbările în structura societății creează noi canale pentru a forma această "voință", partidele devin inutile?

Deschiderea concurenței politice pare să fie un lucru bun. Cu toate acestea, turbo-democrația aduce două probleme fundamentale:

1. Instabilitatea: ceea ce fac partidele tradiționale - direcționează opinia publică, păstrează politica pe o cale sigură, pregătește oamenii pentru funcția publică – care poate părea plictisitoare și restrictivă. Dar ele promovează stabilitatea și fiabilitatea.
2. Blocada: în condițiile turbo-democrației, mesajele distructive funcționează mai bine decât cele constructive. Mesajele negative se răspândesc mai ușor prin intermediul mass-mediei sociale decât prin analizarea unor soluții sociale reale. Negativismul provoacă, de asemenea, mintea și atenția publicului.

Cu toate acestea, democrațiile au nevoie de partide politice. Avem nevoie de organizații permanente care câștigă putere și guvernare politică, care sunt forțate să articuleze interese și puncte de vedere diferite, care pot recruta și dezvolta viitori lideri guvernamentali și care să monitorizeze pe cei care sunt deja la putere.

Liderii politici trebuie să aibă o poziție cu privire la educația preșcolară și armele nucleare, asistența medicală și agricultura și să aibă opinii bine articulate cu privire la combaterea terorismului și la reglementarea băncilor, printre numeroase alte aspecte politice. Și partidele politice sunt taberele de formare ale acestor lideri.

Pentru a supraviețui, partidele politice trebuie să-și recapete capacitatea de a inspira și mobiliza oamenii - în special tinerii - care altfel ar putea dispreți politica sau preferă să canalizeze orice energie politică pe care o au prin grupuri cu probleme. Trebuie să aducem reînnoirea partidului în prim plan în orice discuție a politicii contemporane.

În deceniul de după criza financiară, aproape tot ceea ce facem - mâncăm, citim, cumpărături, întâlniri, călătorii și comunicări - a fost perturbat de noile tehnologii și de inovare. Totul cu excepția modului în care ne guvernăm noi înșine.

Avem nevoie de o inovație perturbatoare care atrage partidele democratice în secolul XXI.

Bibliografie

1. Article from World Review: The State of Democracy, a special section that examines global policy and affairs through the perspectives of thought leaders and commentators, By Moisés Naím, Sept. 19, 2017
2. Do we still need political parties?, By HENRIK MUELLER, DORTMUND, 20. SEP 2017, 08:47
3. Conceptul de sistem politic. Functiile sistemului politic. Martian Niciu - Drept international public, Editura "Chemarea" Iasi, 1992, p.39
4. TIPOLOGIA SISTEMELOR POLITICE.
5. Б.В. Смирнов. Основы политологии. 2013
6. Almond, Gabriel A., et al. Politica comparată astăzi: o perspectivă globală (a șaptea ediție). 2000. ISBN 032101853.